

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

по конституционно дело № 11/1996 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА СЪДИИ,

Въпросът за актовете на Президента на Републиката е въпрос за неговото правно положение, съгласно действащата Конституция.

Президентът стои извън изпълнителната власт - той има самостоятелна компетенция като държавен глава. Това следва от неговата неотговорност (неприкосновеност), изрично посочена в чл. 103, ал. 1 от основния закон. Липсата на политическа отговорност за него пред Народното събрание изключва възможността (правното основание) той да упражнява изпълнителната власт съвместно с Правителството.

Правомощията на Министерския съвет са комплексни и е невъзможно да бъдат изрично изброени. Следва да се приеме, че компетенцията на Правителството се разпростира върху всичко онова, което изрично не е отнесено от Конституцията в

компетентност на други органи. Това е смисълът на конституционните текстове: докато правомощията на другите държавни органи са определени конкретно и изчерпателно, то тези на МС са формулирани като общи задачи по ръководството и организацията. От друга страна, когато МС осъществява своите действия съвместно с други органи са посочени правилата за разпределение на компетенциите.

Правомощията на държавния глава са изброени изчерпателно. Това следва от неговото конституционноправно положение. С оглед начина на упражняване, характера и последиците от тях, основният закон предвижда четири вида правомощия за държавния глава:

1. Самостоятелно осъществена инициатива на Президента пред друг орган за да се вземе решение, което е окончателно и задължително и за самият Президент. Такова е правото му да връща новоприетите закони за ново обсъждане в Народното събрание, което не може да му бъде отказано (чл. 101). Но при повторно приемане на закона, държавният глава няма право на друга преценка и е длъжен в 7-дневен срок да го обнародва.

Актовете, формализиращи тези решения не се нуждаят от приподписване, доколкото волята на държавния глава не е поставена в зависимост от някакво предложение на друг държавен орган.

2. Българската Конституция дава право на Президента да взема по изключение решения, които са окончателни, не подлежат на преразглеждане и за които нито той, нито друг орган носят политическа отговорност (пред Народното събрание). Това са самостоятелни решения, които не са обвързани с предварителни предложения и в този смисъл не се нуждаят също от приподписване.

Разбира се, тези правомощия на Президента могат да бъдат осъществени само, ако са налице предвидените в Конституцията

предпоставки. Така например чл. 99, ал. 5 предвижда той да разпусне Народното събрание и назначи служебно правителство, ако в парламента не се постигне съгласие за нов Министерски съвет.

Конституцията предвижда това правомощие за Президента, защото в случая е заплашено нормалното функциониране на държавната система и държавният глава е този, който е длъжен да се намеси, за да отстрани възникналите пречки. Конституцията не предвижда политическа отговорност за тези действия на Президента, както за самия него, така и за някой друг, защото кризата е именно в държавната система.

3. Съвсем друг е характерът на онези правомощия на държавния глава, за които Конституцията предвижда единствено един краен срок, за да бъдат осъществени. Така например, Президентът е длъжен в срок от 15 дни да обнародва законите. Той има правото в определен срок да определи датата за избори за Народно събрание и органи на местно самоуправление. От друга страна в определените от Конституцията срокове Президентът определя точната дата, без да носи политическа отговорност за това и без възможност някой да ревизира неговото решение.

Този е характерът и на правомощието на Президента по чл. 147, ал. 1, във връзка с чл. 148, ал. 3 от Конституцията на Република България - назначаване на съдиите в Конституционния съд. Конституционният текст предвижда при прекратяване мандата на съдия от този съд, независимо от основанията за това, в 1-месечен срок на негово място Президентът да назначи друг.

От посочените текстове може да се направи изводът, че тези актове на Президента не се нуждаят от приподписване.

4. Конституцията предвижда и друг вид правомощия за държавния глава, при които съгласието на друг орган е необходимо

елемент за действителността на неговите решения. Това са преобладаващата част от правомощията на българския президент.

Като се има предвид факта, че Президентът, както се посочи, не носи политическа отговорност, а само правна такава за своите решения и то само за умишлени тежки нарушения на Конституцията или за държавна измяна (чл. 103, ал. 1), то политическата отговорност пред Народното събрание за тези негови решения се поема от Правителството, чрез приподписването от министър-председателя или съответния министър.

Чрез него се осигурява, от една страна, президентските актове, за този вид правомощия, да не влизат в противоречие с осъществяваната от Правителството политика, а от друга така те се включват в парламентарната система за отговорност, доколкото политическата отговорност за тях се носи от Правителството, формулирало съответното предложение, без което държавният глава не може да вземе решение (издаде акт).

Такъв вид решения на Президента са най-вече тези по назначаване на определена длъжност. Назначаването е правомощие на Президента - като държавен глава или като върховен главнокомандващ, като упражняването на това право включва и отказът да бъде осъществено дадено назначение. Българската Конституция не ограничава Президента при взимане на решения за отказ да бъде извършено дадено назначение (тя не сочи изрични основания за това) въпреки, че чрез този отказ той не поема политическа отговорност и осуетява реализацията на решение на Правителството. Разбира се, той не трябва да взима тези решения необосновано и следва да предприеме подобни действия, когато са налице сериозни възражения срещу конкретното лице, което трябва да бъде назначено, когато не са налице правните основания за издаването на такъв акт или по други съображения за целесъобразност.

Това правомощие е обвързано: назначаването става по инициатива на друг орган. Правителството обуславя решението на Президента със своя акт. МС може да промени това свое решение, като в зависимост от времето, когато се постанови новият акт на Правителството, зависи и неговия характер: ако това бъде извършено преди Президентът да е издал своя указ, то решението ще има характер на отмяна на предхождащото, а ако Президентът вече е формализирал своето решение, то ще бъде ново предложение за освобождаване от заеманата длъжност.

Мисля, че категорично може да се направи изводът, че когато е налице валидно решение на колективния орган - МС, с което се предлага на Президента на Републиката да извърши назначение, то министър-председателят или съответният министър не могат да откажат да приподпишат акта на държавния глава, който е в съответствие с така направеното предложение. Отказът от приподписване не следва да прави акта на Президента недействителен, доколкото процедурата на обвързана компетентност, предвидена в Конституцията, е спазена. Остава отговорността на съответния член на Правителството да изпълни акта на самия МС.

Като имам предвид казаното до тук, относно характера на актовете, резултат на една обвързана компетентност с МС, може да се направи и изводът, че чл. 102, ал. 2 говори за приподписване от страна на министър-председателя или на съответния министър, визирайки само тези актове. Третата алинея на същия текст примерно изброява укази от друг характер - последица от неговото конституционноправно положение, които не се нуждаят от приподписване и предварително предложение, за да бъдат валидни.

По съвсем друг начин стои въпросът за актовете, които постановява Президентът в системата на съдебната власт. Тези актове също се обуславят от предложение - това на Висшия

съдебен съвет. Но на първо място възможността Президентът да откаже съответното назначение е ограничена само до преценка на лицето и то само първия път - повторно предложение, за същото лице, Президентът не може да откаже (чл. 129, ал. 2).

От друга страна, ВСС е орган, който взима решения за назначенията в съдебната власт или прави предложения до Президента за такива назначения, но той не носи политическа отговорност, за разлика от МС. Затова и в неговия състав не трябва и няма представител на изпълнителната власт - министърът на правосъдието не е негов член, той не участва в неговото гласуване, а го председателства (чл. 130, ал. 5), като в негово отсъствие това правят съответно председателите на върховните съдилища или главния прокурор на Републиката.

Това са основанията, мисля, за да се направи изводът, че актовете на държавния глава в системата на съдебната власт не се нуждаят от приподписване, в този смисъл, в който е валидно това за административните назначения.

Както и приподписването на решенията на Президента за съдебните назначения от някой друг не прави тези решения недействителни, ако за тях е налице направено в съответствие с Конституцията и Закона за съдебната власт предложение на ВСС.

Мисля, че тук е мястото да се отбележи, че този вид актове произвеждат своето действие с факта на подписването им от страна на държавния глава. Законът за "Държавен вестник" (обн. ДВ бр. 89/1995 г., поправен бр. 92/1995 г.) предвижда тези актове да бъдат обнародвани. Отговорност да стори това има Председателя на Народното събрание в 15-дневен срок от постъпването на съответния акт (чл. 2, във връзка с чл. 11, т. 1 от Закона). Фактът на задължителното обнародване на тези укази не променя характера на акта, поради което тяхното публикуване не е необходим елемент за тяхната действителност.

Наред с това отказът те да бъдат отпечатани в официалното издание на Република България може само да ангажира отговорността на Председателя на Народното събрание.

Главният прокурор на Републиката и групата народни представители от 37-о Народно събрание са направили искане до Конституционния съд за обявяване противоконституционността на т. 2 от Решение на Народното събрание от 28.06.1996 г., публикувано в ДВ бр. 56/02.07.1996 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА СЪДИИ,

Имах възможност преди време по друго дело, предмет на разглеждане от Вас, да изразя своето становище, че Народното събрание с приетите закони дава своето разбиране за конституционните текстове. Това е така, защото има Конституционен съд, който да прецени конституционността на тези закони. Същото мисля се отнася и до решенията на Парламента, които трябва да бъдат приемани от народните представители на основание на действащата Конституция и по процедурите, определени в нея.

На първо място посоченото решение не може да спре или отмени акт на държавния глава. Член 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България определя, че единствено Конституционният съд може да се произнесе по искане за установяване противоконституционността на актовете на Президента. Противното разбиране означава да бъдат заобиколени разпоредбите на основния закон.

Това решение, като се има предвид редакцията на текста, няма и характер на автентично тълкуване на закона от страна на Парламента.

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Това е становището ми по допуснатото за разглеждане от Вас конституционно дело № 11/1996 г., което вярвам, че ще има голямо

значение за приложението на конституционните текстове,
постановяващи разделението на властите в Република България.

ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА: ПР.

